

JUSTIFICACIÓ I ELECCIÓ DEL PROGRAMA

PROGRAMA TIPUS D'UN CENTRE CULTURAL

Per tal de definir el programa del centre cultural de memòria "BTG - Barcelona en Temps de Guerra", s'han utilitzat com a referent programàtic 3 centres culturals amb funcions similars de recerca i divulgació cultural. Són els següents:

CCCB (CENTRE DE CULTURA CONTEMPORÀNIA DE BARCELONA)

- Pati de les dones (distribuidor a l'aire lliure) + Foyer principal polivalent
- 3 sales d'exposicions temporals de 1200 m² cada una
- Mirador/ espai per a conferències singulars
- 2 aules
- Espai per a tallers
- Sala polivalent
- Auditori per a 190 persones
- Sala de teatre per a 350 persones (+ foyer del teatre)
- Anxius (CCCB, Kosmopolis, Xèntric i altres)
- Bar-restaurant
- Libreria - botiga

MACBA (MUSEU D'ART CONTEMPORANI DE BARCELONA)

- Foyer (atri amb triple espai)
- Zona lounge
- Sales d'exposicions permanents i temporals amb un total de 4980 m²
- Auditori per a 200 persones
- 3 aules
- Centre de recerca, estudis i documentació
- Biblioteca
- Anxius
- Libreria - botiga
- Terrassa - mirador
- Capella Macba (espai polivalent)
- Oficines

MUME (MUSEU MEMORIAL DE L'EXILI A LA JONQUERA)

- Vestíbul + Botiga + Punt Informatiu de la Xarxa d'Espais de Memòria
- Sala d'exposició permanent
- Sala d'exposicions temporals / Sala Polivalent
- Centre de recerca i investigació
- Aula pedagògica

DEFINICIÓ I INTENCIÓ DEL PROGRAMA

La llista definitiva de programa per al centre cultural "Barcelona en Temps de Guerra" és:

- Plaça del memorial: És l'espai lliure al voltant del qual s'organitza l'edifici. Conté el mur memorial que commemora els afusellats del Camp de la Bota. És un espai de reflexió i record.
- Anell circulatori: És l'espai orgànic al voltant de la plaça, a partir del qual es vertebrava la resta de programa. Aquest anell, a partir de contenir els accessos a la resta de parts del programa, també alberga paquets de "programa informal", com els següents: Recepció del museu (tickets i informació) // Punt d'informació de la Xarxa d'Espais de Memòria // Libreria - Botiga // Taquilles // Espais Lounge // Mediateca // Recepció del centre educatiu // Bar + Guardaroba + Tickets (foyer del teatre) // Espai del Mur // Màquines dispensadores // Serveis.
- Exposició permanent: L'exposició permanent mostra un relat de la Guerra Civil des del punt de vista de la quotidianitat de Barcelona. Aquest relat s'explica a través d'un recorregut per diversos espais/capítols que en transmeten l'emoció a través de l'arquitectura.
- Exposicions temporals: Espai per a altres exposicions itinerants, referents a l'episodi històric a què es dedica el projecte (II República, Guerra Civil i primera postguerra 1931-1952).
- Exposició infantil: Un espai on els nens puguin aprendre la història de la Guerra Civil, des d'una vessant lúdica, artística i audiovisual. Una història explicada per a nens, des del punt de vista de nens d'altres temps: cançons, joguines, obres de titelles, dibuixos dels bombardejos...
- El centre de recerca conté: Espai administratiu del museu / Biblioteca d'accés per sol·licitud / Espais de treball permanent per a investigadors / Espais per a reunions / Espais de treball informals / Cuina-office. El centre de recerca té capacitat per allotjar 15 investigadors de caràcter permanent (amb punt de treball fixe) i 25 investigadors ocasionals (sense punt de treball fixe). Està pensat per encoratjar la investigació d'aspectes referents a l'època històrica estudiada.
- El centre educatiu conté: una aula taller, una aula de treball, una aula teòrica i una aula amfiteatre. Amb aquesta diversitat d'espais, es vol aconseguir un espai de divulgació adaptable per a tots els públics, dirigit especialment a divulgar el període històric commemorat.
- Auditori: L'auditori té una capacitat de 255 espectadors, on estan inclosos 13 espais reservats per a assistents amb cadires de rodes. L'espai està pensat per poder acollir una diversitat d'actes que tinguin relació amb la memòria recuperada, des de lectures de poesia, a conferències o congressos, passant per projeccions de films audiovisuals o fins i tot obres de teatre de format molt reduït. Els serveis es complementen amb el foyer del teatre.

QUADRE DE SUPERFÍCIES

Les superfícies globals dels projectes són les següents:

- Superfície del solar:	6486,82 m ²
- Superfície ocupada:	4713,67 m ²
- Superfície útil total (+ espai exterior):	8812,88 m ²
- Superfície útil total (interior):	6921,15 m ²

Les superfícies parcials dels projectes, dividides segons els diferents tipus de programa, són les següents:

- Plaça del memorial:	1891,73 m ²
- Foyer museu:	1199,15 m ²
- Exposició permanent:	2336,92 m ²
- "El budell":	1190,18 m ²
- "La torre":	1146,74 m ²
- Exposició temporal:	338,21 m ²
- Exposició infantil:	161,85 m ²
- Centre de recerca:	642,35 m ²
- Aules:	919,52 m ²
- Auditori:	826,64 m ²
- Serveis:	176,83 m ²
- Espais auxiliars:	319,68 m ²

% I COMPARATIVA AMB ALTRES CENTRES

El % parcial que representa cada una de les parts del programa respecte de la superfície útil total interior de l'edifici és el següent:

- Foyer museu:	17,32 %
- Exposició permanent:	33,76 %
- "El budell":	17,20 %
- "La torre":	16,56 %
- Exposició temporal:	4,89 %
- Exposició infantil:	2,34 %
- Centre de recerca:	9,28 %
- Aules:	13,29 %
- Auditori:	11,95 %
- Serveis:	2,55 %
- Espais auxiliars:	4,62 %

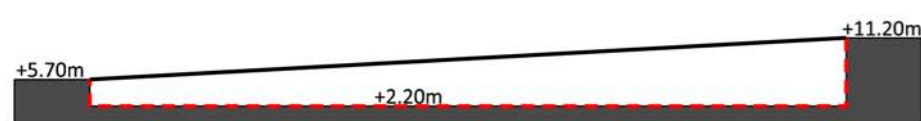
El % de superfície amb programa expositiu (incloent l'exposició permanent, la temporal i la infantil) és del 43,73%. Això supera el percentatge habitual en aquest tipus de centres i valida la proposta programàtica. La comparació és:

- BTG (Barcelona en Temps de Guerra):	6.486 m ² totals / 2.836,98 m ² expositius Un 43,73% del total correspon a exposició.
- CCCB:	18.000 m ² totals / 4.000 m ² expositius Un 22% del total correspon a exposició.
- Caixaforum:	12.000 m ² totals / 3.000 m ² expositius Un 25% del total correspon a exposició.
- Museu Jueu a Berlín:	15.500 m ² totals / 3.000 m ² expositius Un 19% del total correspon a exposició.
- MNAC (Museu Nacional d'Art de Catalunya):	45.000 m ² totals / 12.000 m ² expositius Un 27% del total correspon a exposició.
- MUME:	1.178 m ² totals / 600 m ² expositius Un 19% del total correspon a exposició.

ESTRATÈGIES ARQUITECTÒNIQUES

EDIFICI SEMI-ENTERRAT

- Es recupera la cota dels anys 1930: +2,20m sobre el nivell del mar.
- Enterrar l'edifici és un viatge a la memòria i al passat, però és també un procés de transició emocional per al visitant: el fossar de la tragèdia.

CONSTRUCCIÓ BAIXA

- Com a actitud reivindicativa en una ciutat que es construeix a base de gratacels icònics, l'edifici proposat és una construcció horitzontal: de poca altura, semi-enterrat i una ocupació considerable en superfície.

LA TORRE

- L'edifici és baix en la seva totalitat amb una excepció puntual i marcada: la torre.
- La torre sorgeix de l'edifici per assolir més altura i convertir-se en un mirador al mar.
- Es tracta de l'espai final del recorregut museogràfic, commemorant els afusellats del Camp de la Bota a través de la seva arquitectura singular.

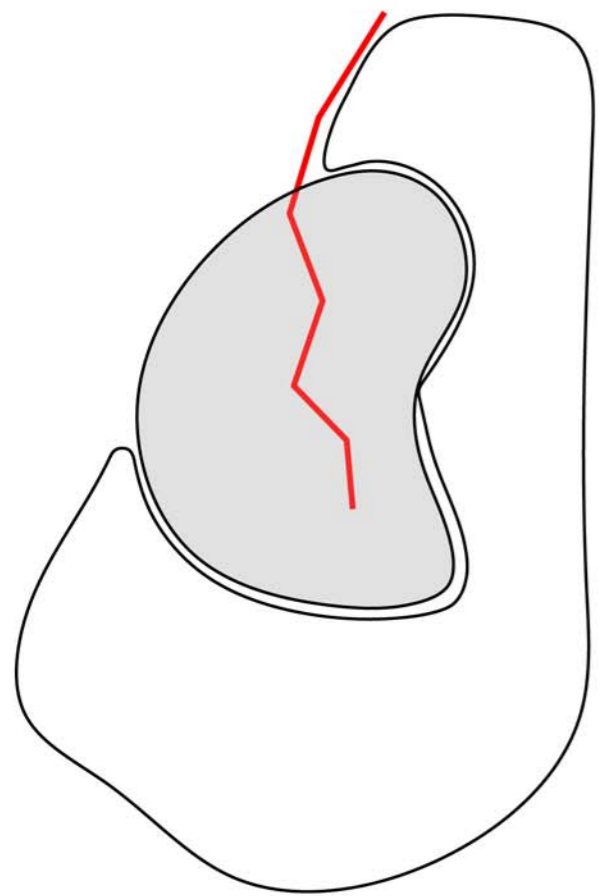
L'ESPIRAL

- L'espai es converteix en un element característic del projecte, essent la forma inspiradora d'elements com la torre, la coberta, les rampes o la plaça memorial.
- L'espai és escollida per la seva simbologia dramàtica i càrrega emocional.

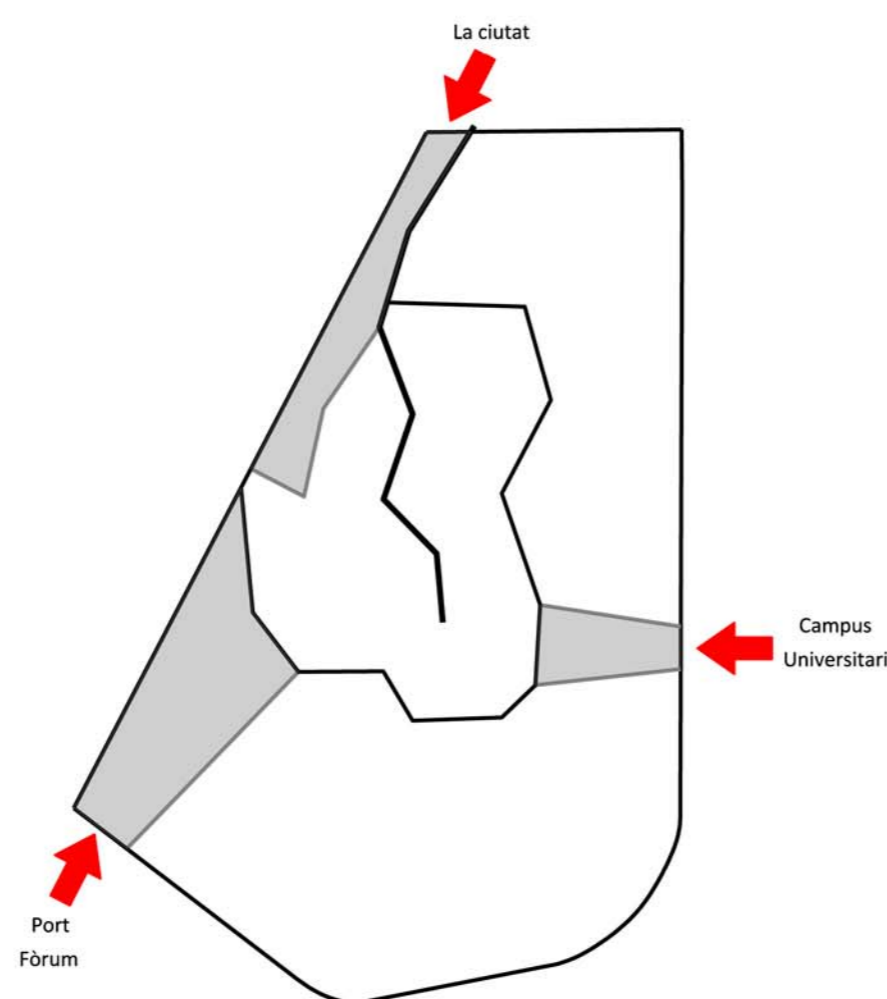
ESPAI CENTRAL - MUR MEMORIAL

- L'edifici s'organitza al voltant d'un espai lliure, una Plaça Memorial que es crea al seu interior i al voltant de la qual gira i s'articula de manera irregular.
- L'element protagonista d'aquest espai és el Mur Memorial, dedicat a commemorar els afusellats del Camp de la Bota i situat parcialment sobre les traces de l'antiga carretera dels artillers. El Mur es converteix en el tràgic vèrtex des del qual s'origina tot el projecte.

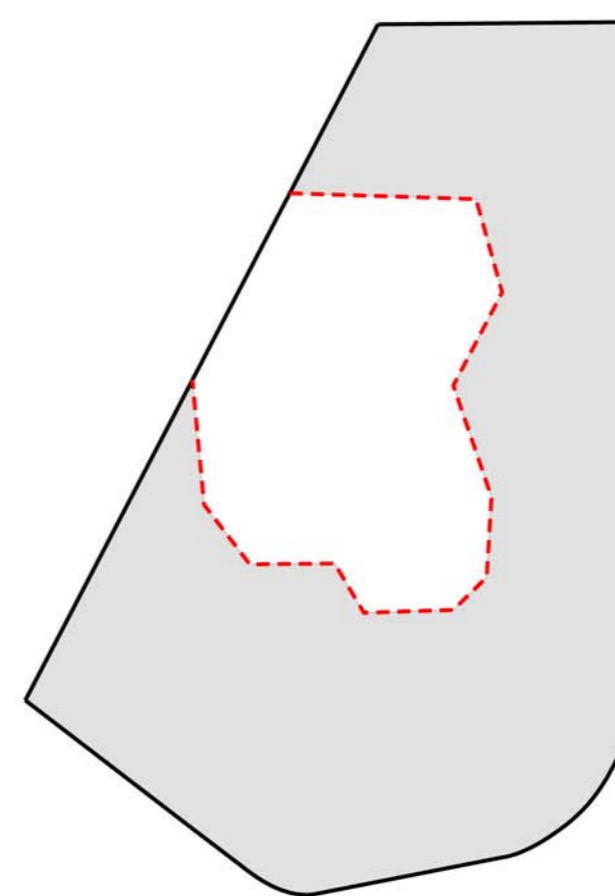
3 ACCESSOS

- Es disposen 3 accessos per al complex cultural: un d'ells connectat amb el Port Fòrum; l'altre, amb el Campus Universitari; l'últim connecta directament amb la ciutat, més proper al transport públic.
- Cada un d'aquests accessos lliga la cota del carrer on es troba (a un nivell superior) amb la cota de la planta principal, enterrada a +2,20 (d'un mínim de 3,50m a un màxim de 9,00 m sota carrer).

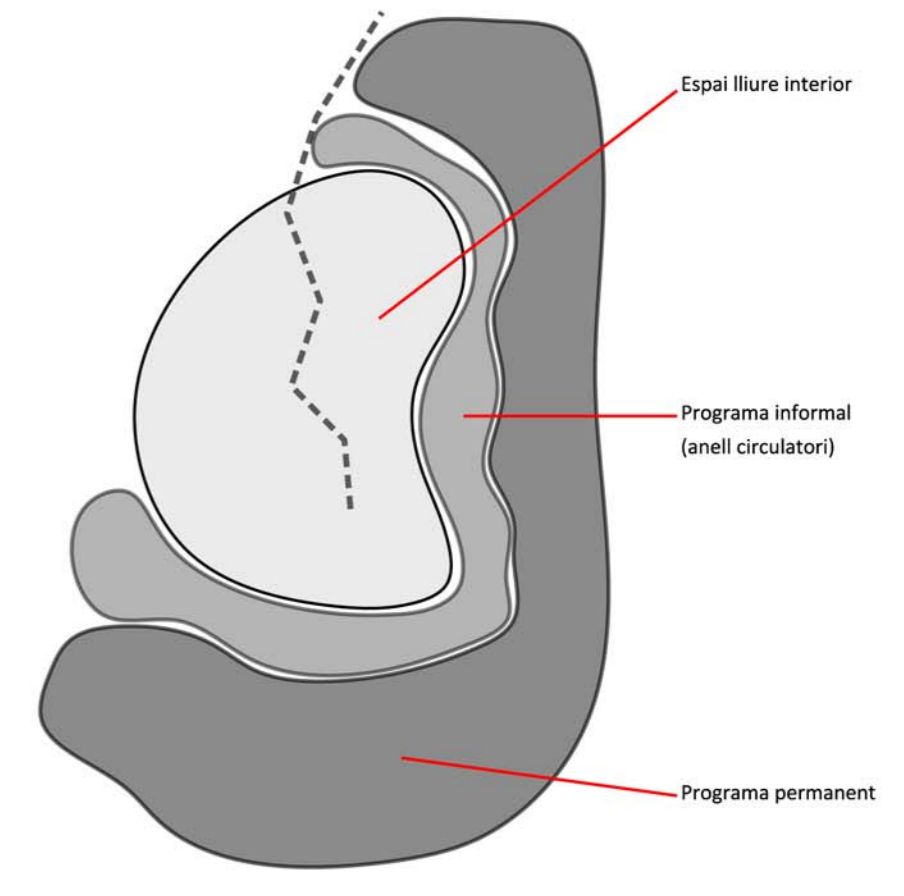
INTROVERTIT

- Es tracta d'un edifici introvertit, que implorona contra els límits del solar i es tanca de manera hermètica cap a l'exterior. És una actitud que permet buscar el clima emocional de commemoració requerit, alliant-se del que l'envolta i creant un nou escenari.
- L'edifici només s'obre cap a la Plaça Memorial, en una relació dialògica amb el seu espai exterior propi, i cap al cel, per tal de buscar la llum.

DISTRIBUCIÓ CONCÈNTRICA

- L'edifici funciona amb una distribució concèntrica del programa, que gira al voltant de la Plaça Memorial. És una distribució inspirada en l'esquema funcional d'un claustre, com es veu a l'esquema inferior.
- Al voltant de l'espai lliure interior, es disposa un anell circulatori que acollirà també el programa informal; al voltant d'aquest anell, es disposa el programa permanent.

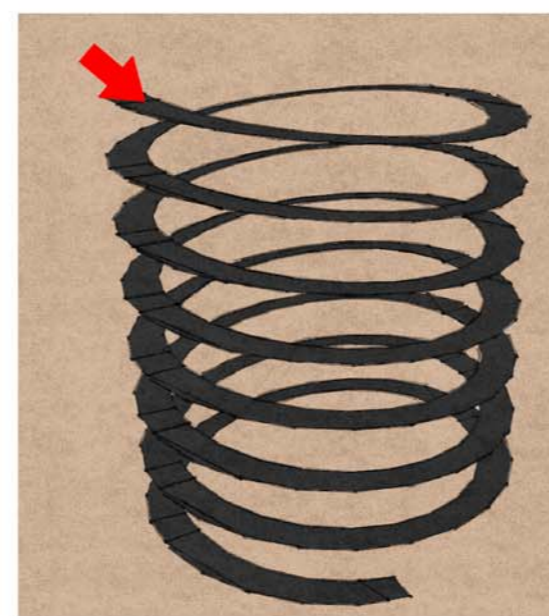
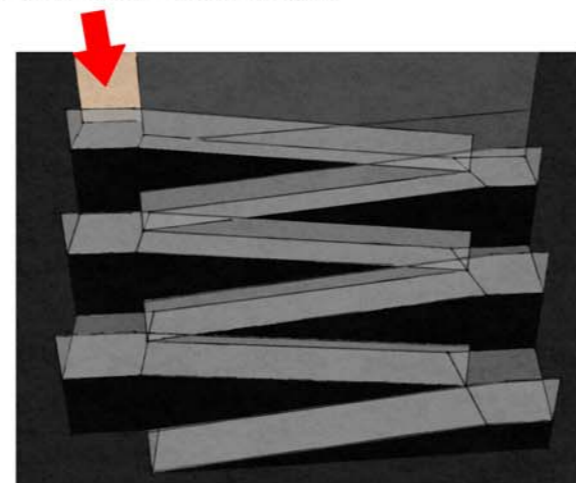

MATERIALITAT

L'EXTERIOR		- La façana exterior de l'edifici transmet un sentiment hermètic, introvertit, dur. Per aconseguir aquest efecte, s'opta per una façana de formigó vist.
LA COBERTA		- Un cop entrant al projecte, es juga amb una combinació de materials que defugim aquells més característics del Port Fòrum (vidre i acer). Es busquen llenguatges diferents, no només com a reivindicació urbanística, sinó també per humanitzar la ciutat.
L'ESPAI MEMORIAL		- Un d'ells és la vegetació. La trobem a la gran coberta inclinada, que es veu des de l'avinguda Eduard Maristany i des de la Plaça Memorial, i al mur secundari d'entrada, un mur verd, acompanyant i suavitzant el tràgic Mur Memorial.
L'EDIFICI		- L'altre element característic del projecte és l'acer corten. És el material amb què està fet el Mur Memorial (veure'n làmina). Després del Mur, el trobem com a llenguatge recurrent en detalls: el sòcol de l'edifici, els marcs expositius, el Mirador de la Torre...
L'INTERIOR		- Per afegir dramatisme i càrrega emocional al Mur Memorial, el paviment de la plaça s'obre en una escales irregular per deixar-lo sorgir de l'aigua, un altre llenguatge recurrent utilitzat. Es tracta d'una làmina d'aigua de poca profunditat, amb còdols blancs repartits de manera distesa per la seva superfície.
		- Un dels materials més característics del projecte és el que conforma la seva façana interior: la terra (tapia millorada). La terra és un material humà, que connecta amb les nostres emocions bàsiques i ajuda a crear l'ambient de reflexió i atemporalitat buscada.
		- A l'interior de l'edifici, el material que pren més rellevància és la fusta, ja que és el material amb què es construeix el budell. S'escull un material natural, noble i sincer, que a més porta intrínsecament la naturalesa d'allò canviant i lleuger.

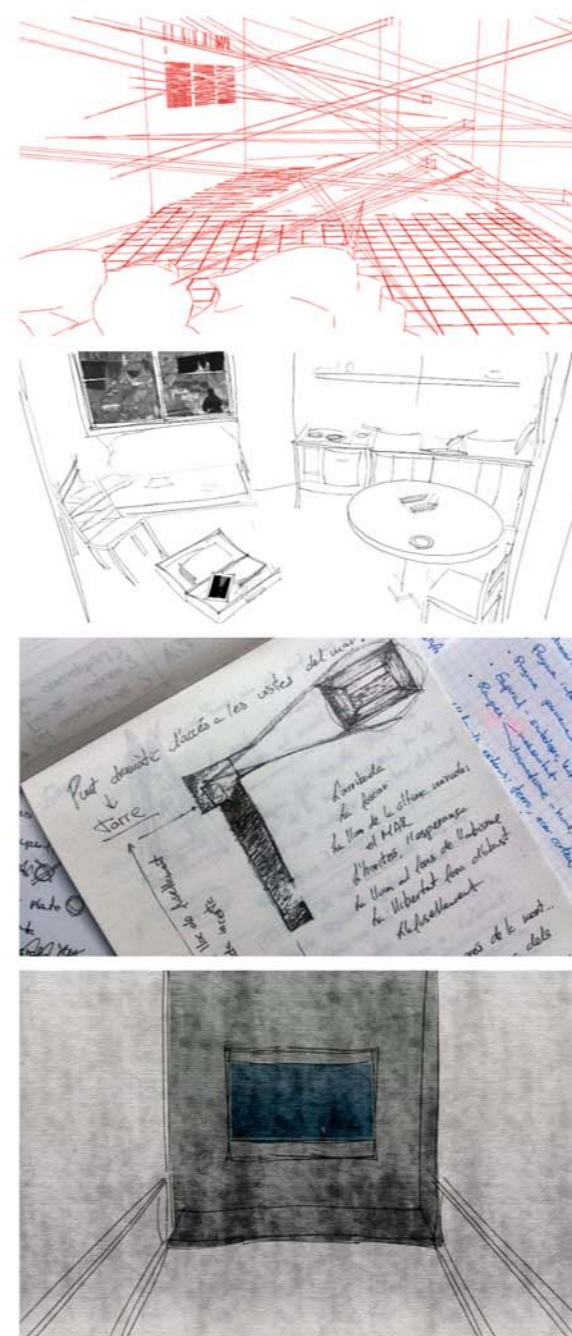
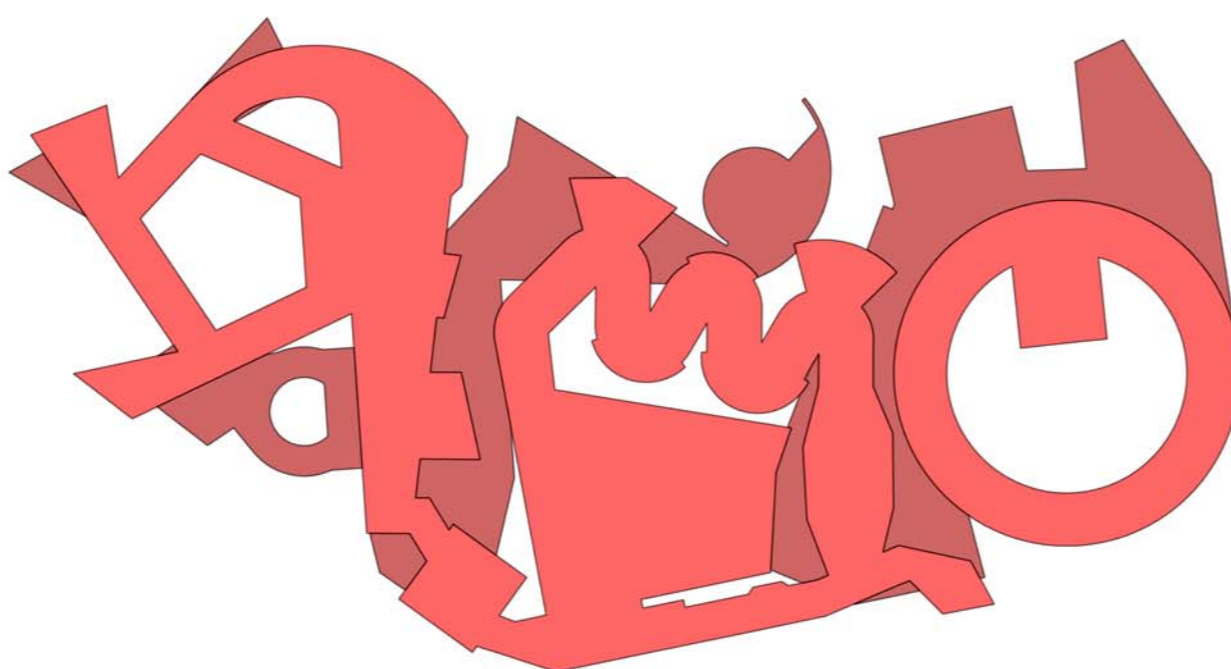
RAMPES

- La rampa és un altre dels elements definidors del projecte.
- La rampa es converteix en una aposta recurrent, tant per la seva inclusivitat com per tractar-se d'una manera de realitzar un recorregut amb una càrrega dramàtica més gran, entenent el pla inclinat com un camí més humà i emocional.

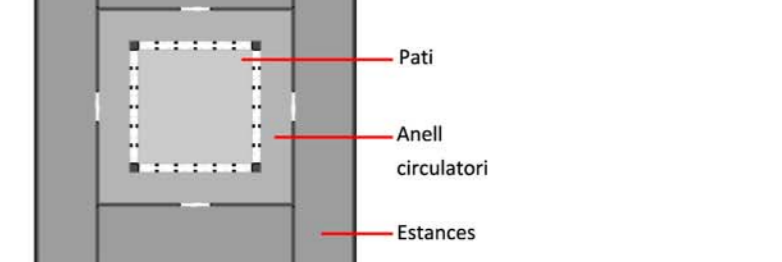

MUSEOGRAFIA

- L'element més característic d'aquest projecte, al qual es dedica posteriorment un capítol sencer, és la museografia. Es vol explicar la història commemorada, la Guerra Civil, com si fos un relat, en el qual la pròpia arquitectura fos una de les veus que l'expliquen.
- Es concep l'arquitectura de l'exposició permanent com un mecanisme capaç de provocar emocions i de transmetre el dramatisme de la narració. L'exposició permanent es converteix en un recorregut museogràfic, quasi escenogràfic, en el qual cada espai és un nou capítol del relat que s'està explicant, capaç de transmetre'n el contingut emocional a través de les característiques espais.
- L'arquitectura del recorregut museogràfic Barcelona en Temps de Guerra està pensada i projectada des de l'interior, des de l'emoció i la poesia. El que és determinant és el contingut. El continent n'és una mera conseqüència. Això dona com a resultat el Budell, un artefacte arquitectònic que continuarà sent protagonista d'aquesta presentació.

ESQUEMA FUNCIONAL D'UN CLAUSTR

DISTRIBUCIÓ DEL PROGRAMA

- Al voltant de la plaça, es desplega l'anell circulatori, que inclou tot el programa informal (sense un espai tancat i definit): lounge, mediateca, botiga, tickets...
- Al voltant de l'anell, es vertebrava la resta de programa permanent del centre: l'Auditori; el Centre Educatiu i de Recerca; el Museu Infantil; les Exposicions Temporals; i el Recorregut Museogràfic Permanent sobre la Guerra Civil.
- Només es pot accedir al programa permanent des de l'anell, així com es pot accedir a la plaça també des d'aquest. No hi ha connexions directes entre el programa permanent i la plaça, essent l'anell peça imprescindible de tots els recorreguts.

